

CE EFECTE GENERALE AR PUTEA PRODUCERE RECUNOAȘTEREA CĂSĂTORIEI ÎNTRE PERSOANELE DE ACELAȘI SEX PE TERITORIUL ROMÂNIEI?¹

Prof. univ. dr. Nadia-Cerasela ANIȚEI
Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract

Judgment of the Court of Justice of the European Union in Case C-673/16, Relu Adrian Coman and others. the General Inspectorate for Immigration and the Ministry of Internal Affairs has led me to write this article by which I try to answer the following questions;

- 1. What do we mean by the "recognition (respecting) of rights earned in a foreign country"?*
- 2. What are the general effects of same-sex marriage on the territory of Romania as a result of the recognition in Romania of a marriage concluded between two same-sex persons abroad?*
- 3. What effects could the recognition of same-sex marriage on the territory of Romania?*

Keywords: *same-sex spouses, spouse who is not a citizen of an EU Member State, general effects of same-sex marriage on the territory of Romania, recognition of same-sex marriage on Romanian territory.*

1. Preliminarii²

Ideea articolului ne-a venit de la Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman ș.a. c. Inspectoratului General pentru Imigrări și a Ministerului Afacerilor Interne.

Prin Hotărârea în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman ș.a. c. Inspectoratului General pentru Imigrări și a Ministerului Afacerilor Interne în data de 5 iunie 2018, instanța

¹ Articol prezentat la Conferința internațională bienală, Ediția a XII-a, Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest, Timișoara, 2-3 noiembrie 2018/International Biennial Conference 12th Edition Timișoara, 2-3 November 2018, Timișoara, Secțiunea a III-a - Dreptul familiei.

² C. Hageanu, *Articolul 277 din Codul civil român, încotro? în Revista Româna de Drept Privat*, nr. 3/2018, Editura Universul Juridic, București, pp.148-153; N.C. Aniței, *DECISION IN CASE C-673/16 Relu Adrian COMAN AND OTHERS/ GENERAL INSPECTORATE FOR IMMIGRATION*, *Jurnalul de Studii Juridice*, Anul XI, nr. 1 -2/2018, Editura Lumen, 2018, Iași, pp 113-124; A.-C. Săcrieru, *Implicații ale Deciziei CJUE pronunțate în cauza Coman-Hamilton*, disponibilă la <https://www.juridice.ro/585119/implicatii-ale-deciziei-cjue-pronuntate-in-cauza-coman-hamilton.html>.

europăeană a răspuns, în principal, la următoarea întrebare preliminară adresată de Curtea Constituțională a României: *noțiunea de „Soț” din articolul 2 punctul 2 litera (a) din Directiva 2004/38, coroborat cu articolele 7, 9, 21 și 45 din Cartă, include soțul de același sex, dintr-un stat care nu este membru al Uniunii, al unui cetățean european cu care cetățeanul s-a căsătorit legal conform legii dintr-un stat membru, altul decât statul gazdă?* Răspunsul CJUE la această întrebare preliminară a fost în sensul că noțiunea de „soț”, în sensul dispozițiilor dreptului Uniunii privind libertatea de ședere a cetățenilor Uniunii și a membrilor familiilor lor, cuprinde și soții de același sex. Curtea a stipulat că, deși statele membre sunt libere să autorizeze sau să nu autorizeze căsătoria homosexuală, ele nu pot împiedica libertatea de ședere a unui cetățean al Uniunii prin refuzul de a acorda soțului său de același sex, resortisant al unei țări non-UE, un drept de ședere derivat pe teritoriul lor.

CJUE a precizat în hotărârea menționată că *„starea civilă a persoanelor, care cuprinde normele referitoare la căsătorie, este o materie care intră în competența statelor membre”* și că *„dreptul Uniunii nu aduce atingere acestei competențe”*, statele menționate fiind, astfel, *„libere să prevadă sau să nu prevadă căsătoria pentru persoane de același sex”*. CJUE amintește că *„Uniunea respectă identitatea națională a statelor membre, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale”*.

2. Ce înțelegem prin noțiunea de „recunoașterea (respectarea) drepturilor câștigate în țară străină”?

În România, dispozițiile referitoare la *recunoașterea (respectarea) drepturilor câștigate în țară străină* se află în Codul civil român și în Codul de procedură civilă.

În conformitate cu dispozițiile art. 2567 C. civ., *drepturile dobândite în străinătate sunt recunoscute în principiu în România cu excepția situației când se încalcă ordinea publică de drept internațional privat român*.

În situația în care un drept a fost dobândit în temeiul unei hotărâri judecătorești străine, aceasta poate să fie recunoscută în România în condițiile prevăzute de Codul de procedură civilă. În conformitate cu dispozițiile art. 1094 C. pr. civ., *„Hotărârile străine sunt recunoscute de plin drept în România, dacă se referă la statutul personal al cetățenilor statului unde au fost pronunțate sau dacă, fiind pronunțate într-un stat terț, au fost recunoscute mai întâi în statul de cetățenie al fiecărei părți ori, în lipsă de recunoaștere, au fost pronunțate în baza legii determinate ca aplicabilă conform dreptului internațional privat român, nu sunt contrarii ordinii publice de drept internațional privat român și a fost respectat dreptul la apărare”*.

Potrivit art. 1096 lit. a) C. pr. civ.: *„Recunoașterea hotărârii străine poate fi refuzată pentru oricare dintre următoarele cazuri:*

a) *hotărârea este manifest contrară ordinii publice de drept internațional privat român; această incompatibilitate se apreciază ținându-se seama, în special, de intensitatea legăturii cauzei cu ordinea juridică română și de gravitatea efectului astfel produs”*.

În literatura de specialitate, instituția „teoriei recunoașterii drepturilor dobândite” se mai numește și „teoria conflictului de legi în timp și spațiu” sau „teoria efectelor extrateritoriale ale drepturilor câștigate”³.

Conflictul de legi în timp și spațiu există în situația în care efectele un raport juridic născut, modificat sau stins sub incidența sistemului de drept al unei țări, se cer ulterior a fi recunoscute într-o altă țară.

Conflictul este în „spațiu” deoarece cele două sisteme de drept în prezență – respectiv cel străin sub incidența căruia s-a născut dreptul și cel român în cadrul căruia dreptul se cere a fi recunoscut – coexistă din punct de vedere spațial.

Conflictul este în „timp” deoarece între momentul nașterii raportului juridic (deci a dreptului), sub incidența legii străine, și momentul când efectele acestuia se cer a fi recunoscute în România există un interval de timp.

Achiesăm la opinia conform căreia, în dreptul românesc, terminologia adecvată este cea de „conflict de legi în timp și spațiu” sau „recunoașterea (respectarea) drepturilor câștigate în țară străină” așa cum prevede art. 2567 C. civ.

Din punctul de vedere al dreptului român, conflictul de legi în timp și spațiu pune problema recunoașterii (respectării) în România a drepturilor dobândite (câștigate) într-o altă țară.

O parte a literaturii juridice de specialitate susține că orice situație juridică, născută sub incidența legii unui stat determinat trebuie să aibă aceeași valoare în întreaga comunitate internațională⁴. Respectul internațional al drepturilor câștigate a fost privit ca un principiu nou și original al dreptului internațional privat, care a fost analizat în opoziție cu conflictele de legi⁵.

În continuare, autorii precizează că, „de asemenea, în cadrul acestei teorii, raportul dintre eficacitatea internațională a drepturilor câștigate și hotărârile străine corespunde legăturii dintre general și particular. Genul proxim îl constituie respectul internațional al drepturilor câștigate, în timp ce specia o reprezintă hotărârile străine. Astfel, s-a scris că problema executării hotărârilor străine este inclusă, în principiu, în domeniul respectului datorat drepturilor câștigate, dar cu complicația că aici dreptul câștigat a fost contestat și că hotărârea unui judecător a tranșat această contestație”⁶.

O altă parte a literaturii de specialitate consideră că⁷ „respectarea drepturilor dobândite în străinătate nu constituie o problemă distinctă în dreptul internațional privat,

³ N.-C., Aniței, *Lecții de drept internațional privat*, Ed. Lumen, Iasi, 2017, pp. 186-195. D.-Al., Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 121.

⁴ A. Pillet, *Traité pratique de droit international privé*, vol. I, Paris, 1923, p. 121.

⁵ S. Deleanu. *Drept internațional privat. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 215.

⁶ S. Deleanu. *Drept internațional privat. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 215; A. Pillet. *Traité pratique de droit international privé*, vol. I, Paris, 1923, p. 129.

⁷ H. Batiffol. P. Lagarde, *op. cit.*, apud S. Deleanu, *Drept internațional privat. Partea generală*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 215.

ci reprezintă o aplicare a regulilor privitoare la soluționarea conflictelor de legi. Sub rezerva ordinii publice de drept internațional privat⁸, singura condiție care este necesar să fie respectată, în scopul recunoașterii, în statul forului, a drepturilor câștigate în străinătate, este aceea a aplicării în țara unde s-a născut, modificat sau stins raportul juridic, în conformitate cu normele referitoare la rezolvarea conflictelor de legi a sistemului juridic competent”.

3. Ce presupun efectele generale ale căsătoriei între persoanele de același sex pe teritoriul României ca urmare a recunoașterii pe teritoriul României a unei căsătorii încheiate în străinătate între două persoane de același sex?

În privința României, precizăm că drepturile omului sunt consacrate de Constituția României și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale în interpretarea jurisprudenței Curții de la Strasbourg. Niciuna dintre aceste surse nu prevede dreptul de a se căsători al persoanelor de același sex.

CEDO a stabilit atât prin hotărârea *Hamalainen versul Finlanda din 2008*, cât și prin cauza *Schalk și Kopf versus Austria* CEDO din 2010, din perspectiva drepturilor omului, că statele nu pot fi obligate să permită căsătoria între persoanele din același sex și că acestea rămân libere să restricționeze căsătoria doar la persoanele de sex opus⁹.

În cazul în care punem problema recunoașterii pe teritoriul României a unei căsătorii încheiate în străinătate între două persoane de același sex, ar trebui să avem în vedere următoarele situații cu privire la efectele generale ale căsătoriei:

1. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având aceeași cetățenie a statului respectiv (cetățeni belgieni);

⁸ „Ordinea publică în dreptul internațional privat român reprezintă o excepție, un mijloc la îndemâna judecătorului pentru a îndepărta legea străină, normal competentă, sau pentru a refuza efectele aplicării ei, atunci când este contrară unui principiu fundamental al dreptului autorității sau instanței chemată să soluționeze o cauză cu element străin. Ordinea publică de drept internațional privat român poate interveni în toate materiile dreptului internațional privat, ceea ce arată că nu se poate vorbi de o categorie de legi care sunt de ordine publică, spre deosebire de legile care nu au acest caracter. Practica judiciară internațională arată că ordinea publică s-a folosit mai mult în materia statutului personal și a relațiilor de familie. Invocarea ei depinde de legea forului și de conținutul legii străine desemnată competentă, conținut ce presupune deosebiri esențiale față de reglementarea din legea forului, în materia respectivă. De asemenea, invocarea ordinii publice în dreptul internațional privat român nu are la bază distincția între normele imperative sau prohibitive și supletive ori permise. De aceea numai judecătorul poate aprecia de la caz la caz, conținutul acestui mijloc pentru înlăturarea legii străine”. A se vedea, în acest sens: I.P. Filipescu, *Drept internațional privat*, Ed. Actami, București, 1999, pp. 136-140; M.V. Jakotă, *Drept internațional privat*, vol. I, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1997, pp. 229-231; Ph. Francescakis, în *Ya-ti-l du nouveau matière d'ordre public?*, *Travaux du Comité français de drpit international public*, 1966-1969, p. 151; Y. Loussouarn, P. Bourel, *Précis de Droit international privé*, Editions Dalloz, Paris, 1996, p. 315; E. Ungureanu, *Drept internațional privat*, Partea I, Ed. Cugetarea, Iași, 2000, p. 162.

⁹ <https://www.juridice.ro/419428/despre-casatoria-si-adoptia-pentru-homosexuali.html>.

2. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar diferit de statul de cetățenie a uneia dintre cele două persoane, între două persoane de același sex, având cetățenii diferite, dar aparținând statelor membre ale UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., cetățean olandez și cetățean belgian);

3. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar diferit de statul de cetățenie între două persoane de același sex, având aceeași cetățenie, dar aparținând altor statele membre ale UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., cetățenie suedeză ambii);

4. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar diferit de statul de cetățenie a celor doi soți de același sex, având cetățenii diferite, dar cetățeni ai statelor membre UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., cetățean olandez și cetățean belgian);

5. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar cei doi soți de același sex, având cetățenii diferite, din care unul cetățenia statului respectiv și celălalt cetățean al altui stat care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (cetățean belgian cu cetățean canadian);

6. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar diferit de statul de cetățenie al celor doi soți de același sex cu cetățenii diferite, din care unul cetățean al unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* și celălalt cetățean al altui stat care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (cetățean francez cu cetățean canadian);

7. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia), dar de către doi soți de același sex care au cetățenia altui stat care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (cetățeni canadieni);

8. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având unul dintre ei cetățenia statului respectiv (cetățean belgian și celălalt apatrid);

9. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, amândoi apatrizi;

10. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având cetățenii diferite (cetățean belgian și celălalt apatrid);

11. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având aceeași cetățenie, dar din stat membru al UE care interzice căsătoria între persoane de același sex (spre ex., doi cetățeni români);

12. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având aceeași cetățenie, dar din stat membru al UE care interzice căsătoria între persoane de același sex (spre ex., doi cetățeni bulgari);

13. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având cetățenii diferite, din care unul dintr-un stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* și altul dintr-un stat membru care interzice căsătoria între persoane de același sex (spre ex., cetățean francez și cetățean român), care nu reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale*;

14. căsătoria a fost încheiată în străinătate pe teritoriul unui stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* (spre ex., Belgia) între două persoane de același sex, având cetățenii diferite, din care unul dintr-un stat membru care nu este stat membru al UE care reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale* și altul dintr-un stat membru care interzice căsătoria între persoane de același sex (spre ex., cetățean român și cetățean american), care nu reglementează *uniunile libere și căsătoriile homosexuale*.

4. Ce efecte juridice ar putea produce recunoașterea căsătoriei între persoanele de același sex pe teritoriul României?

Calificarea noțiunii de „efecte generale ale căsătoriei” aparține doctrinei¹⁰. În spațiul conflictelor de legi, textul legal [art. 2589 alin. (2) C. civ.] precizează că *lex causae* este incidentă celor două categorii de efecte ale căsătoriei – efecte personale și efecte patrimoniale – cu excepțiile exprese pentru categoria din urmă [art. 2589 alin. (3); art. 2590; art. 2592 C. civ.].

Dintre efectele patrimoniale, vor fi supuse legii menționate la art. 2589 alin. (1) C. civ., doar efectele patrimoniale „pe care această lege le reglementează și de la care soții nu pot deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de aceștia”. Sub aspectul calificării noțiunilor, „efectele patrimoniale de la care soții nu pot deroga”, sunt circumscrise regimului primar imperativ. Așadar, legea determinată în cascadă, prin cele trei puncte de legătură (reședința obișnuită, cetățenia, *lex loci*

¹⁰ C. Jugastru, *Legea aplicabilă regimului matrimonial: două reglementări paralele*, în Revista Universul Juridic nr. 12/2018, București, <https://revista.universuljuridic.ro/legea-aplicabila-regimului-matrimonial-doua-reglementari-paralele/>.

celebrationis), se va aplica relațiilor personale dintre soți și raporturilor juridice reglementate de lege, de la care soții nu pot să deroge. Efect direct al căsătoriei „asupra bunurilor soților, asupra intereselor lor patrimoniale, regimul primar este statutul patrimonial de bază, de ordine publică, incident oricărei (fiecărei) căsătorii”.

Prima excepție [de la regula legii aplicabile regimului primar imperativ, adică de la legea prevăzută de art. 2589 alin. (1) C. civ.] privește drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe. Aspectele menționate sunt supuse legii locului unde locuința este situată.

A doua excepție vizează regimul matrimonial. Noțiunea de „regim matrimonial” este calificată primar ca „ansamblu de norme juridice care guvernează raporturile dintre soți cu privire la drepturile și obligațiile pecuniare ale vieții conjugale, precum și relațiile care privesc gestionarea acestora”. Regimul matrimonial nu intră în sfera legilor determinate în cascadă, menționate de art. 2589 C. civ., ci are propria reglementare (art. 2590-2595 C. civ.).

4.1. Sediul juridic al dispozițiilor referitoare la legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei conform dispozițiilor Codului civil român

Art. 2589 C. civ., cu denumirea marginală „**Legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei**”, dispune: „Efectele generale ale căsătoriei sunt supuse legii reședinței obișnuite comune a soților, iar în lipsă, legii cetățeniei comune a soților. În lipsa cetățeniei comune, se aplică legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată. [alin. (1)] *Legea determinată potrivit alin. (1) se aplică atât efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale ale căsătoriei pe care această lege le reglementează și de la care soții nu pot deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de aceștia. [alin. (2)] Prin excepție de la prevederile alin. (2), drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii locului unde aceasta este situată” [alin. (3)].*

4.2. Cum interpretăm dispozițiile art. 2589 C. civ. referitoare la legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei?

Aplicând dispozițiile art. 2589 C. civ. și căsătoriei homosexuale (în cazul nostru, hotărârea CJUE pronunțate în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman,) rezultă că **efectelor generale ale căsătoriei** (atât efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale), cu excepția situației referitoare la drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe, care sunt supuse legii locului unde locuința este situată, li se va aplica, în ordine, fără a se putea deroga, indiferent de regimul matrimonial ales de soți:

1. legea reședinței obișnuite comune a soților (în baza hotărârii CJUE pronunțate în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman, *le aplicăm legea română dacă au*

reședința în România), iar în lipsă, 2. legea cetățeniei comune a soților (în cazul în care nu au reședința în România, dar au ambii cetățenia americană (în baza hotărârii CJUE pronunțate în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman, le aplicăm legea americană ca lege a cetățeniei comune), iar în lipsa, 3. legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată (căsătoria, în speța noastră, Relu Adrian Coman, a fost celebrată în Belgia, deci legea belgiană.

4.3. Cum calificăm primar noțiunea de „efecte generale ale căsătoriei” din perspectiva dreptului internațional privat român?

În ceea ce privește **dreptul internațional privat român, calificarea primară** se face după legea română, lege a forului pentru orice autoritate publică română. Astfel, potrivit art. 2558 C. civ., „Când determinarea legii aplicabile depinde de calificarea ce urmează să fie dată unei instituții de drept sau unui raport juridic, se ia în considerare calificarea juridică stabilită de legea română. [alin. (1)] În caz de retrimiteră, calificarea se face după legea străină care a retrimis la legea română. [alin. (2)] Natura mobilă sau imobilă a bunurilor se determină potrivit legii locului unde acestea se află sau, după caz, sunt situate. [alin. (3)] Dacă legea română nu cunoaște o instituție juridică străină sau o cunoaște sub o altă denumire ori cu un alt conținut, se poate lua în considerare calificarea juridică făcută de legea străină. [alin. (4)] Cu toate acestea, când părțile au determinat ele însele înțelesul noțiunilor dintr-un act juridic, calificarea acestor noțiuni se face după voința părților” [alin. (5)].

Deci, conform art. art. 2558 alin. (1) C. civ., calificarea primară se face întotdeauna după legea română, adică în conformitate cu noțiunile utilizate, de sistemul de drept românesc. Totuși trebuie făcute două observații: prima că termenul de „instituție de drept” trebuie interpretat *lato sensu*, incluzând și noțiunile juridice, iar a doua că excepțiile de la alin. (2), (3), (4) și (5) sunt de strictă interpretare. De asemenea, calificarea unei probleme ca fiind de drept procedural sau de drept material se face după legea română¹¹.

În acest context, ținând cont de prevederile art. 2558 alin. (1) C. civ., **vom efectua calificarea primară**, adică după legea română ca lege a forului pentru orice autoritate publică română a noțiunii de **efecte generale ale căsătoriei**.

¹¹ M.V. Jakota, *Drept internațional privat*, vol. I, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1997, p. 210; D. Lupașcu, *Drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pp. 68-70; O. Ungureanu, C. Jugastru, A. Circa, *Manual de drept internațional privat*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 86.; N.C. Dariescu, *Relațiile patrimoniale dintre soți în dreptul internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 11-16; N.C. Aniței, *Convenția matrimonială în dreptul internațional privat român*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, pp. 1-5; C. Jugastru, *Efectele căsătoriei în dreptul internațional privat*, în revista *Universul Juridic* nr. 11/2015, <http://revista.universuljuridic.ro/efectele-casatoriei-in-dreptul-international-privat/>.

4.4. Ce înțelegem prin noțiunea de „efecte generale ale căsătoriei”¹²

Încheierea căsătoriei generează între cei care o încheie o multitudine de raporturi, de natură diferită: socială, morală, juridică. Prin *efecte juridice ale căsătoriei* înțelegem relațiile de natură personală și patrimonială care iau naștere între soți ca urmare a încheierii căsătoriei.

Relațiile ce se nasc între soți în timpul căsătoriei, în contextul legislației actuale, stau sub semnul *egalității dintre bărbat și femeie*.

Efectele căsătoriei sunt reglementate în Codul civil în Titlul II, intitulat „Căsătoria”, Capitolul V fiind dedicat drepturilor și îndatoririlor personale ale soților (art. 307-311) și Capitolul VI drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților (art. 312-372). De asemenea, Codul civil consacră efectelor căsătoriei și alte articole din diferite capitole, de exemplu: art. 1031 prevede că orice donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei (art. 970-974 C civ) stabilesc vocația succesorală a soțului supraviețuitor și dreptul la abitație al acestuia.

Efectele căsătoriei sunt reglementate și în unele acte normative internaționale la care România este parte sau pe care le-a ratificat ori la care a aderat, și anume: *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (art. 16), *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice* (art. 23 par. 4 și art. 24), *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale* (art. 10 par. 1) etc.¹³.

În raport de sfera persoanelor între care se produc aceste efecte, distingem următoarele categorii de raporturi:

- a) raporturile dintre soți;
- b) raporturile dintre soți și copiii lor;
- c) raporturile dintre un soț și rudele celui alt soț (raporturi de afinitate);
- d) raporturile dintre membrii familiei și alte persoane fizice sau juridice.

La rândul lor, raporturile dintre soți se referă la:

- a) relațiile personale;
- b) relațiile patrimoniale;
- c) capacitatea de exercițiu.

Concluzii

Efectele hotărârilor CJUE (inclusiv în cauza Coman), sunt obligatorii, în egală măsură, pentru toate instanțele naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Hotărârile CJUE sunt obligatorii, în egală măsură, pentru instanțe naționale din cele 28 de state care sunt sesizate cu o problemă similară în care aceasta s-a pronunțat, dar nu

¹² E. Florian, *Dreptul familiei*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2016, pp. 90-100; N.C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 63-69.

¹³ N.C. Aniței, *General Considerations on Personal Relations between Spouses under the Provisions of the New Civil Code*. Postmodern Openings, Ed. Lumen, Iași, 2011, pp. 53-60.

soluționează litigiul național. Instanței naționale de trimitere îi revine obligația de a soluționa cauza conform hotărârii CJUE.

Literatura de specialitate precizează că, „în acest context, este important de menționat că decizia CJUE, care face parte din legislația europeană complementară, nu aduce atingere dispozițiilor constituționale și, pentru că a avut un alt obiect, respectiv dreptul de ședere, nici nu obligă statul român la legalizarea căsătoriei dintre persoane de același sex”¹⁴.

În concluzie, în ceea ce privește efectele hotărârii CJUE în cauza Coman, constatăm că CJUE nu soluționează litigiul din cauza Relu Adrian Coman ș.a. c. Inspectoratului General pentru Imigrări și a Ministerului Afacerilor Interne, însă autoritatea competentă din România ca instanță națională de trimitere are obligația de a soluționa cauza conform hotărârii CJUE care este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale din cele 28 de state membre care sunt sesizate cu o problemă similară”¹⁵.

În privința impactului Hotărârii CJUE în cauza C-673/16, Relu Adrian Coman ș.a. c. Inspectoratului General pentru Imigrări și a Ministerului Afacerilor Interne în data de 5 iunie 2018, în situația în care doi soți de același sex ar formula o cerere de recunoaștere pe teritoriul României a unei căsătorii între persoane de același sex încheiate în străinătate ar trebui recunoscute efectele juridice generale ale căsătoriei conform art. 2589 C. civ., alături de efectele juridice referitoare la: libera circulație, interese fiscale, beneficii fiscale, protecție socială etc., deci efectele juridice ce țin de dreptul privat.

¹⁴ C. Hageanu, *Articolul 277 din Codul civil român, încotro?*, în *Revista Româna de Drept Privat* nr. 3/2018, Ed. Universul Juridic, București, pp. 148-153; N.C. Aniței, *DECISION IN CASE C-673/16 Relu Adrian COMAN AND OTHERS/ GENERAL INSPECTORATE FOR IMMIGRATION*, *Jurnalul de Studii Juridice*, Anul XI, nr. 1-2/2018, Ed. Lumen, 2018, Iași, pp. 113-124; A.-C. Săcrieru, *Implicații ale Deciziei CJUE pronunțate în cauza Coman-Hamilton*, disponibilă la <https://www.juridice.ro/585119/impli-catii-ale-deciziei-cjue-pronun-tate-in-cauza-coman-hamilton.html>.

¹⁵ *Ibidem*.